

ילדים חולמים ויוזמים בחצר הגן

מיכל ג'ראד, מדריכה ארצית במתמטיקה, אגף לחינוך קדם-יסודי

"יוזמים וחולמים"

גן לוטם נמצא בעמק חפר במושב כפר מונאש והוא מוסמך לגן ירוק. בגן עוסקים בנושאים שונים בחינוך הסביבתי כמו צרכנות ירוקה, טיפול בפסולת, יחסי אדם וסביבה, שימור המגוון הביולוגי ועוד. במהלך עבודתי בגן זה עבדנו רבות על פיתוח יוזמות של ילדים וחיפשנו את הדרך שבה נוכל להתחבר לרעיונות הילדים, לעניין שהם מגלים בנושאים שונים ובנושאים היוזמים על ידינו. במסגרת ההשתתפות במיזם "בשביל הפרחים" ביקשנו לפתח אצל ילדי הגן אהבה לפרחי הבר אשר תוביל לשמירה עליהם ועל המגוון הביולוגי. החלטנו להתחיל דווקא בחיבור רגשי וביקשנו מכל ילד וילד לחשוב על ערוגת החלומות שלו, שבה נזרע את פרחי הבר. אחת המטרות שעמדה לנגד עינינו הייתה לאפשר לילדים ליזום ולבטא את הרעיונות והחלומות שלהם.

אפשרנו לילדים לעבוד באופן יחידי, בזוגות או קבוצות. כל אחד תכנן את ערוגת החלומות שלו על דף בגודל שבחר ולאחר שסיים, הציג במליאה בפני חברי הגן. חלק מהילדים ביקשו להשתמש במגדיר פרחים כדי לצייר את פרחי הבר בערוגה שלהם, אחרים הפגינו עבודת צוות יעילה במהלך התכנון ואף ניהלו שיח סביב התכנון וסייעו זה לזה ברישום הרעיון.

"מתכננים ומשתפים"

אספנו את כל הרעיונות אל המליאה ושיתפנו את ילדי הגן. ראינו כי אחת הילדות הצעירות בגן, שזה עתה החלה להיחשף לאותיות ולספרות, קראה לערוגה שלה ערוגת האותיות; ילד אחר נתן שם וקרא לה ערוגת הפרחים המחייכים. קבוצת ילדים שרצו ליצור ערוגה לפי שם הגן קראו לה ערוגת הלוטם. עוד שמות שעלו הם ערוגת היהלום, ערוגת הלב, ערוגת קשת, ערוגת פרפר, ערוגת מלך הפרחים, ערוגת עולם הקסמים ועוד. לאחר הצגת הרעיונות, ערכנו דיון במליאה ואיחדנו הצעות דומות ולבסוף יצרנו ארבע קבוצות: לב, צורות, פרח לוטם ומלך הפרחים.

"בוחרים ומצביעים"

ערכנו בחירות בגן כדי להחליט באיזו צורה נקים את הערוגה שלנו. בגן יש לנו תיבת קלפי מוכנה שבה אנו משתמשים כדי לערוך בחירות שונות וכן מעטפות ריקות שהכנו בעבר, כדי לא לבזבז נייר מיותר בכל פעם. ארגנו את המרחב בהתאם; הצבנו פרגוד, תיבת קלפי ורשימת בוחרים; הכנו שילוט מתאים; קבענו את ועדת הקלפי והכנו כרטיסי בחירה. כל ילד בתורו ניגש לבחור, מצא את שמו ברשימת הבוחרים, הכניס כרטיס בחירה למעטפה ושלשל לתיבה. לאחר שכל ילדי הגן והצוות קיבלו את זכות הבחירה, פתחנו את תיבת הקלפי ומנינו את הקולות. כל פתק הונח בעמודה המתאימה בדיאגרמה שיצרנו על רצפת המפגש והתקבלה התוצאה – ערוגת פרח הלוטם נבחרה.

יידענו את ההורים על התוצאות וגייסנו הורים מתנדבים שיסייעו לנו בהקמת הערוגה. החלטנו ליצור את חמשת עלי הכותרת של פרח הלוטם. ההורים סייעו בהצבת בולי העץ להכנת קו המתאר של עלי הכותרת והילדים ערמו אדמה; הוספנו דשן והתחלנו בזריעה. השתמשנו במבחנה אשר קיבלנו ממיזם "בשביל הפרחים" והוספנו עוד זרעים שנשארנו לנו מהשנה הקודמת.

"יוזמים ומשחקים"

התחלנו במעקב צמיחה אחר פרחי הבר ובמקביל התחלנו להכין משחקים דידיקטיים של פרחי בר. למדנו להכיר משחקים קיימים בגן ולפיהם יצרנו משחקים חדשים. למשל, הכרנו את המשחק 'מלחמה' והכנו את קלפי המשחק לפי ציורי פרחי בר שהילדים ציירו. הילדים קבעו ערכים משלהם. הספרה 10, לדוגמה, הייתה פרח הלוטם ואילו קלף הג'וקר היה הערוגה. הכנו משחקים נוספים כמו "חבר פרצוף" עם ציורים של פרחי הבר, אותם ציירו שלמים ולאחר מכן חצינו והילדים השלימו שני חצאים לפרח שלם.

הילדים הציעו רעיונות למשחקים נוספים כמו: משחק מסלול בו פרפר נימפית החורשף צריך להגיע לערוגת פרחי הבר אל החלמית המצויה שזה הצמח הפונדקאי שלו; משחק תצרך (פזל) רצפה של פרח הלוטם. משחק נוסף שהכנו היה לוטו פרחי בר לפי צבעים אשר הכנו בעזרת מגדיר הפרחים. כל שני ילדים הכינו לוח של פרחים מאותו צבע. למשל, בפרחים הצהובים הופיעו חרצית עטורה, סביון אביבי, חמצץ נטוי, חלמונית גדולה, קידה שעירה

ועוד. וכמובן, כרטיסים זהים להניח על הלוח. כל המשחקים שהכנו קיבלו מקום מכובד בארונות המשחקים של הגן והילדים הוציאו במשך היום את המשחקים ונהנו מאוד מהם. ילדים אשר לא נהגו לשחק קודם במשחק דידקטי גילו את חדות המשחק מחדש.

"עוקבים ומתפלאים"

התלהבות הילדים מצמיחת פרחי הבר בחצר הגן הייתה גדולה. מדי בוקר, כשהגיעו הילדים עם הוריהם לגן, מיד יצאו לחצר אל הערוגה לראות מה השתנה. מה נבט? מי הצמיח כבר עלעלים? והאם כבר ניתן לזהות איזה פרח זה? מי גבוה יותר מבין פרחי הבר? ועוד.

לאור הרצון של חלק מילדי הגן ליצור לעצמם ערוגה כזו בחצר ביתם, החלטנו להכין מארזים קטנים של זרעים אותם נתנו לכל משפחה כדי שתוכל לזרוע בחצר ביתה. (חשוב לציין כי כל ילדי הגן גרים במושב ויש להם אפשרות לעשות זאת). ארזנו זרעים במבחנה קטנה, את

המבחנה הכנסנו לתוך גרב ניילון ישנה והוספנו כרטיס "זרעי פרחי בר באהבה מגן לוטם".
לכל מארז הוספנו את רשימת שמות הזרעים אשר במבחנה והוספנו איור של הפרח כדי
שיוכלו לזהות.

"משתפים ומצלמים"

הזמנו את ההורים ליום חשיפה. הצגנו מצגת אשר שיקפה את התהליך שעשינו בגן, יצרנו מרחבים למשחק – מחצלות, ספסלים, שולחנות קטנים ושיחקנו עם ההורים במשחקים שיצרנו. כשהגיע האביב יצאנו עם ילדי הגן לערוגה הפורחת והתנסו בצילום במצלמה דיגיטלית. כל ילד בחר פרח, צילם כמה פעמים ולאחר מכן בחרנו יחד את התמונה המוצלחת ביותר, הגדלנו אותה, הצגנו בתערוכה בסוף השנה וכל ילד קיבל את התמונה שלו כמתנת סוף שנה לתלייה בחדרו.

במסגרת המיזם "בשביל הפרחים" נשלח אלינו מגדיר פרחי בר. הדפסנו כמה עותקים, ניילנו והוצאנו לשימוש במרכז "חוקרים קטנים". הילדים הוציאו יום-יום אל חצר הגן את המגדירים והכירו בכל פעם פרח בר אחר. חלק מהילדים אף הכינו לעצמם מגדירים קטנים של פרחי בר ושל חרקים אשר הגיעו לערוגת פרחי הבר. לאור התעניינות הילדים והשימוש הרב במגדירים, קיבל כל ילד במסיבת סיום השנה מגדיר אישי שיוכל להשתמש בו גם בשנים באות, ימשיך להכיר עוד ועוד פרחי בר, לאהוב ולשמור על מגוון פרחי הבר שלנו

ילדים מזמנים סביבות משחק ולמידה

עלון מקוון לגנת.

האגף לחינוך קדם יסודי, מנהל פדגוגי, משרד החינוך, תשע"ז